

אוניברסיטת בר-אילן הפקולטה למשפטים

הצדקות נורמטיביות למוסד הענישה ד"ר שוקי שגב

מועד א', תש"ע – 99-535-01

משך הבחינה – שעתיים

חומר עזר – ספרים פתוחים

יש לכתוב את התשובות על צידו האחד של הדף

כתיבה מעבר למקום המוקצב לא תיבדק

ענו על שתי השאלות הבאות (מקסימום חמישה עמודים)

1. בג"ץ 2245/06 ח"כ נטע דוברין נ' שרות בתי הסוהר, תק-על 2006(2) 3564 כתבה השופטת חיות:

אכן, בהיותנו חלק בלתי נפרד מן החברה הישראלית ראוי לנו כי נהיה ערים וקשובים לרגשות הקשים שעורר בציבור מעשה הרצח הנורא שביצע עמיר, ורגשות אלה היטיבו העותרים לבטא בעתירתם. אולם, כשופטים בחברה דמוקרטית אנו מצווים להכריע בעתירה על פי הדין, תוך יישום עקרונות היסוד שעליהם אנו אמונים גם אם הכרעתנו אינה עולה בקנה אחד עם רגשות אלה.

בענייננו ניתן להבין את רגש הנקם הקולקטיבי שמבטאים העותרים נוכח הטראומה הלאומית שחולל עמיר ברצח הפוליטי שביצע. אולם רגש זה אינו יכול להכתיב תוצאה הנוגדת את עקרונות היסוד של שיטתנו המשפטית. על פי עקרונות אלה... העונש שנגזר על עמיר לפיו הורחק מן החברה ונכלא מאחורי סורג ובריח כאסיר עולם, איננו שולל במובנה את זכותו להורות.

הסבירו דברים אלה ואת הגישה המשתקפת מהם באשר לתכלית הענישה בישראל. האם גישה זו חסינה מפני ביקורת?

2. בע"פ 2831/95 הרב עידו אלבה נ' מדינת ישראל, פ"ד (5) 221 כתב השופט מצא כי:
"היוזמה לקבוע איסורים פליליים מפורשים על ביטוייה השונים של גזענות נולדה על רקע צמיחת הכהניזם בחברתנו. ...מדינת ישראל קמה בצלה של השואה. עם הקמתה חרתה המדינה על דגלה את לקחה הנורא של השנאה הגזענית, שטעמה המר ליווה את עמנו מאז גלה מארצו ושבעשור האחרון לגלותו העמידה אותו על סף הכליה. ...התופעה של הסתה גזענית פוגעת בדמותה של המדינה, כמדינה יהודית ודמוקרטית. מדינת ישראל, כמדינה מתוקנת המושתתת על ערכי מוסר יהודיים וכלליים, אינה יכולה ואינה רשאית, למען שלומה ולמען עתידה, להתייחס בסלחנות לתופעות עכורות של הסתה גזענית."

בבג"ץ 2605/05 חטיבת זכויות האדם נ' שר האוצר שעסק בחוקתיות הפרטת בתי הכלא כתבה השופטת ארבל:

"המדינה היא מי שמתוקף האמנה החברתית מגשימה את רצון הקהילה, לה נמסרו על פי אותה אמנה, הסמכות להוציא רצון זה אל הפועל, והיא היחידה שרשאית להחזיק באמצעי כופה ולהפעיל כוח

לצורך מימושה של תכלית זו תוך שקילת שיקולים ציבוריים והם בלבד. ...רק כשהמדינה מפעילה כוח זה זוכה הוא להצדקה דמוקרטית על יסוד מימד ההסכמה שבו ועל יסוד טיב מטרותיו. בהעברת סמכויות [הענישה] לידי גורם פרטי, אין ענייננו עוד במימוש רצון הפרטים על יסוד הסכמתם להעביר לקהילה זכויות טבעיות כדי לאפשר חיים תקינים וביטחון, אלא בהעברת סמכויות לגורם זר, שאינו מהווה צד להסכמה החברתית, אינו מחויב לנורמות הגלומות בה, ואינו מבקש בהכרח להגשים את מטרותיה. ...במצב דברים זה, מאבדת נטילת חירותם של האסירים רכיב מהותי מן ההצדק העומדת ביסודה."

הסבירו דברים אלה ודונו בבעיות הנורמטיביות שהם מעוררים ביחס למוסד הענישה הנוהג בישראל.

בהצלחה!!!